

Müzik Öğretmen Adaylarının “Ses” Kavramına İlişkin Metaforları

DOI: 10.26466/opus.595393

*

Nilay Özaydın*

*Dr. Öğr. Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Konya / Türkiye
E-Posta: nozaydin@erbakan.edu.tr ORCID: [0000-0002-8580-7318](https://orcid.org/0000-0002-8580-7318)

Öz

Bu çalışmanın amacı; müzik öğretmen adaylarının “ses” ile ilgili algılarını metaforlar yoluyla belirlemektir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2018- 2019 eğitim öğretim yılında İç Anadolu Bölgesi’nde yer alan bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde öğrenim gören 126 müzik öğretmen adayı oluşturmaktadır. Katılımcıların 74 (% 59)’ ü kız, 52 (% 41)’ si erkek olup yaş ortalamaları 20.6 (18- 24) dır. Nitel özellik taşıyan bu araştırmaya katılanlardan, “Ses . . . gibidir; çünkü . . .” cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Bulgulara göre araştırmaya katılan 126 öğretmen adayı toplam 65 metafor geliştirmiştir. Bu metaforlar 8 kategoride toplanmaktadır. Bu kategorilerden sırasıyla şu 4’ü tüm metaforların yaklaşık %68’ini temsil etmektedir: Kullanım kavramı olarak, araç kavramı olarak, ihtiyaç gerektiren bir kavram olarak ve çeşitlilik içeren bir kavram olarak ses. Araştırma sonuçları, öğrencilerin ses ile ilgili algılarının genel olarak olumlu olduğunu, metaforların müzik öğretmen adaylarının ses kavramına ilişkin algılarını ortaya çıkarmada ve açıklamada güçlü bir araştırma aracı olarak kullanılabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Müzik öğretmen adayı, Ses, Metafor, Tutum

Metaphors of Music Teacher Candidates Related to the Concept of “Voice”

*

Abstract

The study aims to determine the pre-service music teachers' perceptions about the concept of voice through metaphors. The study group consisted of a total of 126 music teacher candidates studying in the education faculty of a state university in the region of Central Anatolia in the 2018-2019 academic year. 74 (59%) of the participants were female and 52 (41%) were male. The mean age was 20.6 (18-24). In this qualitative study, the participants were asked to complete the following sentence: “Voice is like ... because...” The data were analysed by content analysis. The findings demonstrated that 126 pre-service teachers developed 65 metaphors. These metaphors fall into 8 categories. The following four of these categories represent approximately 68% of all metaphors: Voice as a concept of use, voice as a means, voice as a concept of need, and voice as a concept of diversity. The results of the research show that the students' perceptions of the term “voice” are generally positive and that metaphors can be used as a powerful research tool in revealing and explaining the perceptions of music teacher candidates about the concept of voice.

Keywords: *Music teacher candidate, Voice, Metaphor, Attitude*

Giriş

Toplumsal bir varlık olan insanlar için konuşmak ve iletişim kurmak büyük öneme sahiptir. İnsanların kendilerini ifade etmesinde ve kişilerarası ilişkilerinde ses, anlaşma aracı olarak kullanılmaktadır. Çevremizde ses çıkaran sayısız varlık vardır. İnsanlar, hayvanlar, taşıtlar, müzik aletleri ve doğada kendiliğinden oluşan sesler bunlara örnektir. Ses, “kulağın duyabildiği titreşim” (TDK, 1992) şeklinde tanımlanır. Başka bir ifadeyle; ses, kulağın iletilmesiyle beyne uyarıcı etkiyi sağlayan fiziksel bir olaydır. Sesin varolabilmesi için bu etkiyi yaratan bir kaynak, uyarıcı etkinin kulağa kadar gelmesini sağlayan ortam ve ayrıca bu etkiyi sağlayacak kulak ve beynin bulunması gerekir. Bunlardan birinin yokluğu durumunda ses de yoktur. Ses ancak bu üç öge sayesinde varolabilir (Çevik, 1999, s.13).

Ses dalgaları 16 Hz ile 20.000 Hz frekanslar arasında mekanik titreşim yapan (katı, sıvı, gaz) cisimlerin, insan kulağı ile teması olan ortamda oluşturdukları dalgalardır (Akyolcu ve Gülyaşar, 1990, s.2).

Sesin, zaman zaman farklı tarifleri yapılmak istenmiştir. Bunların bir kısmını şöyle belirtebiliriz:

- Birisini dinlemek onun sesini duymaktır.
- Ses bir varlığın kendini ifade biçimidir.
- Ses bir ezgidir.
- Ses konuşan kişiyi ele verir.
- Ses sözlü ifadeye fiziksel destek veren ayrıcalıklı bir iletişim aracıdır.
- Ses vücudun aynasıdır ve kişinin karakterini ortaya koyar (Fugoin, 1992, Moneson, 1992:Akt: Gerçeker ve diğ., 2000).

Soyut bir kavram olan sesin anlaşılır bir şekilde tanımlanmasına aracılık edeceği düşünülen metafor, bir bireyin soyut, karmaşık veya kuramsal bir olguyu anlamada ve açıklamada kullandığı güçlü bir zihinsel yapı olarak açıklanmaktadır (Saban, Koçbeker ve Saban, 2006). Başka bir deyişle metafor somut, daha tanıdık ve görülebilir şeylerle soyut şeyler arasında kurulan mecazi bağ olarak da açıklanabilir (Saban, 2004).

Metafor bir kavramın, durumun ya da nesnenin doğrudan kendisiyle değil, bir başka kavram ya da nesne kullanılarak dolaylı yoldan anlatılmasıdır (Deant-Reed ve Szokolszky, 1993).

Olayların oluşumu ve işleyişi hakkında düşünceleri yapılandıran, yönlendiren ve kontrol eden en güçlü zihinsel araçlardan biridir. Metaforlar, bireylerin kişisel tecrübelerine anlam vermeleri bakımından, aynı zamanda, “tecrübelerin dili” olarak da tanımlanmaktadır (Miller, 1987, Akt: Saban, 2004, s.1).

Martinez, Saulea ve Huber’e (2001) göre metafor şekillerin konuşmasından öte zihnin önemli bir mekanizmasını oluşturmaktadır. Böylece benzerliği olan bir kavramın başka bir kavramla anlatılarak parçalardan sinerji oluşturulmakta ve algıda seçicilik yaratılmaktadır. Kısaca metafor bir şeyi başka bir terimle açıklamadır (Marshall, 2010).

Metaforların özelliklerini aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Tompkins ve Lawley, 2002, s.2);

- Bir kavramı farklı bir kavramla tanımlama,
- Bir kavramı, farklı bir kavrama benzetme yönüyle betimleme,
- Bir kavramı farklı bir boyutta görme,
- Bir kavramı farklı bir kalıpla yorumlama.

Metaforun bu özellikleri dikkate alındığında eğitimin her alanında kullanılabilecek özelliklere sahip olduğu görülmektedir (Kalyoncu, 2012).

Müzik öğretmen adaylarının soyut ve kuramsal bir kavram olan “ses” olgusuna ilişkin algılarını metaforlar yoluyla incelemek ve açıklamak, yapılan öğretimin nasıl olması gerektiğini kavramada ve bu konuda yaklaşım belirlemede yol gösterici olacaktır. Müzik öğretmenin birincil enstrümanı sesidir ve meslek hayatı boyunca sesini hem konuşma hem şarkı söylemede aktif olarak kullanmaya devam edecektir.

Tüm eğitim alanlarında olduğu gibi ses eğitimi alanında da sürecin daha etkin hale getirilebilmesi için ilkelerin belirlenmiş olması son derece önemlidir. Çoğunlukla soyut işlemler olarak ele alınan ses eğitimi uygulama ve etkinliklerinin, öğrenmeyi daha kolay ve kalıcı olmasını sağlayacak somut işlem ve uygulamalara dönüştürülmesi ana ilke olarak benimsenmelidir (Helvacı, 2003).

Bu sebeple bu araştırma müzik öğretmen adaylarının ses kavramı ile ilgili sahip oldukları metaforların belirlenmesi ve sese ilişkin algılarının ortaya konması açısından önem taşımaktadır.

Metaforların, müzik eğitimi alanındaki kavramlara ilişkin algıların belirlenmesinde bir veri toplama aracı olarak kullanıldığı görülmektedir. Yapılmış çalışmalar incelendiğinde, Koca'nın (2012) çalışmasında okul öncesi öğretmen adaylarının müzik öğrenmeye ilişkin algılarının metaforlar yoluyla ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Özkul'un (2013) çalışmasında müzik-dil ilişkisi odağında müziksel anlatımdaki metaforlar ele alınmıştır. Umuzdaş ve Umuzdaş'ın (2013) çalışmalarında sınıf öğretmeni adaylarının; Babacan'ın (2014) çalışmasında güzel sanatlar lisesinde öğrenim gören öğrencilerin müzik kavramına ilişkin algıları metaforlar yoluyla analiz edilmiştir. Mentiş- Köksoy'un (2015) çalışmasında sınıf öğretmenliği öğrencilerinin müzik kavramına ilişkin algıları, Tez ve Uygun'un (2016) çalışmasında da ortaokul öğrencilerinin müzik dersine ilişkin algıları incelenmiştir. Acay-Sözbir ve Çamlıbel-Çakmak'ın (2016) çalışmalarında okul öncesi öğretmen adaylarının, Eren'in (2018) çalışmasında ise özel eğitim öğretmeni adaylarının müzik kavramına ilişkin algıları metaforlar aracılığıyla tespit edilmiştir.

Literatürde “müzik” ile ilgili yapılmış çalışmalar olmakla birlikte müzik eğitimi alanında “ses” metaforu ile ilgili çalışmalara rastlanılmamıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, müzik öğretmen adaylarının “ses” kavramına ilişkin algılarını metafor analizi yoluyla incelemektir. Bu amaç doğrultusunda bu çalışmada şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Müzik öğretmen adayları ses kavramını ne tür metaforlar yoluyla açıklamaktadırlar?
2. Müzik öğretmen adaylarının ses kavramını açıklamada kullandıkları metaforlar hangi kategorilerde toplanmaktadır?

Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olan olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Olgubilim deseni farkında olduğumuz, an-

çak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Bize tümüyle yabancı olmayan, aynı zamanda da tam anlamını kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için olgubilim uygun bir araştırma zemini oluşturur. Olgubilim çalışmalarında genellikle bir olguya ilişkin bireysel algıların ortaya çıkarılması ve yorumlanması amaçlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu doğrultuda müzik öğretmen adaylarının ses kavramına ilişkin algıları ortaya çıkarılarak yorumlanmıştır.

Araştırma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2018-2019 yılında İç Anadolu Bölgesi'nde yer alan bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde öğrenim gören 126 müzik öğretmen adayı oluşturmaktadır. Müzik öğretmen adayları 18-24 yaş aralığındadır ve yaş ortalamaları 20.6'dır. Katılımcılar gönüllülük esasına dayanarak araştırmaya katılmışlardır.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Cinsiyet, Sınıf Düzeyi ve Anadal Çalgısına Göre Dağılımı

Değişken	Kategori	f	%
cinsiyet	kız	74	59
	erkek	52	41
sınıf	1. sınıf	33	26
	2. sınıf	30	24
	3. sınıf	33	26
	4. sınıf	30	24
anadal çalgı	gitar	19	15
	keman	18	14
	flüt	18	14
	bağlama	18	14
	ud	13	10
	şan	11	9
	viyolonsel	10	8
	kanun	9	7
	viyola	7	6
piyano	3	1	

Tablo 1'de çalışma grubundaki öğretmen adaylarının cinsiyet, sınıf ve anadal çalgılarına göre dağılımları verilmiştir. Toplamda 74 kız (%59), 52 erkek (%41) olmak üzere 126 öğretmen adayı araştırmaya katılmıştır. 1.

sınıf öğretmen adaylarından 33 (%26), 2. sınıf öğretmen adaylarından 30 (%24), 3. sınıf öğretmen adaylarından 33 (%26), 4. Sınıf öğretmen adaylarından 30 (%24) kişi araştırmaya katılmıştır. Anadal çalgısı gitar olan 19 (%15), keman olan 18 (%14), flüt olan 18 (%14), bağlama olan 18 (%14), ud olan 13 (%10), şan olan 11 (%9), viyolonsel olan 10 (%8), kanun olan 9 (%7), viyola olan 7 (%6), piyano olan 3 (%1) öğretmen adayı araştırmaya katılmıştır.

Verilerin Toplanması

Müzik öğretmen adaylarının “ses” kavramıyla ilgili metaforlarını belirlemek için, katılımcılara üzerinde “Ses ... gibidir; çünkü, ...” cümlesinin yer aldığı kağıtlar dağıtılmış ve onlardan bu cümleyi bir tek metafor kullanarak ve benzetme nedenini açıklayarak tamamlamaları istenmiştir. Çalışmanın başında katılımcılara “metafor” olgusunun ne olduğu, ne için kullanıldığı örneklerle açıklanmış ve bu cümleye uygun metafor ve bu metaforu seçme nedenini yazmaları için de 20-30 dakika süre verilmiştir. Bu çalışmada, öğretmen adaylarının düşündükleri ilk metafora odaklanmaları amaçlandığı için bu sürenin yeterli olacağı öngörülmüştür. Öğrencilerin yukarıda belirtilen cümleye verdikleri cevaplar araştırmamızın temel veri kaynağını oluşturmuştur.

Verilerin Analizi

Müzik öğretmen adaylarının geliştirdikleri metaforlar analiz edilirken birinci adımda, uygun olan ve olmayan metaforlar belirlenmiştir. Birden çok belirlenen ve hedefi ile kaynağı arasında anlamlı bir ilişki bulunmayan toplam 10 metafor elenerek değerlendirme dışı tutulmuştur. Geri kalan uygun metaforlar kodlanarak bir liste oluşturulmuştur.

İkinci adımda, müzik öğretmen adaylarının ses ile ilgili geliştirdikleri metaforların kaynakları detaylı okunarak bu metaforlar benzerliklerine göre sınıflandırılmış ve kategoriler oluşturulmuştur. Kategoriler oluşturulurken öğretmen adaylarının “ses” kavramı ile ilgili geliştirdikleri metaforların ortak özellikleri dikkate alınmıştır.

Üçüncü adımda, çalışmanın geçerlik ve güvenilirliği sağlanmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2008) nitel araştırmalarda, verinin ve elde edilen

sonuçların nasıl elde edildiğinin detaylı bir şekilde rapor edilmesinin geçerlik için önemli bir ölçüt olduğunu belirtmektedir. Bu araştırmaya özgü olarak kavramsal kategorilere nasıl ulaşıldığı ayrıntılı olarak açıklanmış ve bulgular kısmında öğrenci görüşlerinden alıntılar sunulmuştur.

Çalışmanın güvenilirliğini sağlamak için, elde edilen veri önce araştırmacı tarafından daha sonra da bu alanda uzman bir profesör tarafından analiz edilerek metaforlar ve kategoriler belirlenmiştir. Araştırmacı ve uzman profesörün analizleri karşılaştırılarak örtüşen ve örtüşmeyen metafor ve kategorilerin sayısı tespit edilmiştir. Güvenirlik = örtüşenlerin sayısı/ (örtüşenler+örtüşmeyenler sayısı) formülü (Miles ve Huberman, 1994) kullanılarak güvenirlilik düzeyi %92 bulunmuştur. Miles ve Huberman'a göre ise bu formülden elde edilen %90 ve üzerinde değerler güvenirlilik için yeterli bulunmaktadır.

Son adımda ise metaforların ve bunları temsil eden kategorilerin son hali oluşturulmuş, yüzde ve frekans değerleri, metafor imgeleri nicel veri haline dönüştürülerek hesaplanmıştır. Her bir kategoriye ait kaç metafor imgesinin yer aldığı ve bunların kaç katılımcı tarafından geliştirildiğine yönelik frekans ve yüzde tablosu oluşturulmuştur. Bunlara dayalı olarak verilerin yorumlanması yapılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde, araştırmaya katılan müzik öğretmen adaylarının “ses” kavramı hakkındaki metaforlarına ilişkin olarak elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuş ve araştırma sorularına göre alt başlıklar halinde analiz edilerek yorumlanmıştır.

1. Müzik öğretmen adayları ses kavramını ne tür metaforlar yoluyla açıklamaktadırlar?

Araştırmanın bulgularına göre 126 müzik öğretmen adayından “ses” kavramına ilişkin toplam 65 tane metafor elde edilmiştir. Bu metaforların 50 tanesi sadece bir öğretmen adayı tarafından temsil edilmektedir. Geriye kalan 15 metaforu temsil eden öğretmen adayı sayısı ise yaklaşık olarak 1,8' dir. İlk beş sırada yer alan metaforlar sırasıyla su (f=11, %9),

enstrüman (f=10, %8), renk (f=7, %6), nefes (f=5, %4) ve deniz (f=5, %4) şeklindedir.

Öğretmen adayları metaforların 7 tanesini canlı varlıklarla, 58 tanesini de cansız varlıklarla ilişkilendirmişlerdir. Canlı varlıklarla ilişkilendirilen 7 metafordan 3 tanesi insan, 4 tanesi bitki; cansız varlıklarla ilişkilendirilen 58 metaforun ise 10 tanesini soyut, 48 tanesini somut kavramlarla ilişkilendirmişlerdir.

Tablo 2’ de müzik öğretmen adayları tarafından geliştirilen metaforlar listelenmiş ve her bir metaforu temsil eden öğretmen adayı sayısı ve yüzdesi verilmiştir.

Tablo 2. “Ses” kavramına ilişkin geliştirilen metaforlar ve onları temsil eden öğretmen adayı sayısı ve yüzdesi

No	Metafor adı	Frekans (f)	Yüzde (%)	No	Metafor adı	Frekans (f)	Yüzde (%)
1	Su	11	9,5	35	İklim	1	0,9
2	Enstrüman	10	8,6	36	İletişim	1	0,9
3	Renk	7	6,0	37	İmza	1	0,9
4	Nefes	5	4,3	38	İnsan	1	0,9
5	Deniz	5	4,3	39	İp	1	0,9
6	Hayat	5	4,3	40	Kadife	1	0,9
7	Çiçek	4	3,4	41	Kapalı kutu	1	0,9
8	Doğa	3	2,6	42	Kar tanesi	1	0,9
9	Duygu	3	2,6	43	Kas	1	0,9
10	Hava	3	2,6	44	Kişilik	1	0,9
11	Gitar teli	2	1,7	45	Kitap	1	0,9
12	Karakter	2	1,7	46	Konuşma	1	0,9
13	Kılavuz	2	1,7	47	Kum	1	0,9
14	Para	2	1,7	48	Kumanda	1	0,9
15	Spor	2	1,7	49	Matematik	1	0,9
16	Ağaç	1	0,9	50	Mevsim	1	0,9
17	Aile	1	0,9	51	Motor	1	0,9
18	Araç	1	0,9	52	Okyanus	1	0,9
19	Arkadaş	1	0,9	53	Organ	1	0,9
20	Asansör	1	0,9	54	Orman	1	0,9
21	Aşk	1	0,9	55	Ruh	1	0,9
22	Ateş	1	0,9	56	Ruh hali	1	0,9
23	Balon	1	0,9	57	Sevgili	1	0,9
24	Beş parmak	1	0,9	58	Sonsuzluk	1	0,9
25	Cümle	1	0,9	59	Şarkı	1	0,9
26	Dalga	1	0,9	60	Tel	1	0,9
27	Davul	1	0,9	61	Titreşim	1	0,9
28	Ders	1	0,9	62	Toprak kokusu	1	0,9

29	Gezegen	1	0,9	63	Tutku	1	0,9
30	Google	1	0,9	64	Uyarıcı	1	0,9
31	Gök kuşağı	1	0,9	65	Uzay	1	0,9
32	Güneş	1	0,9				
33	Harf	1	0,9				
34	Işık hızı	1	0,9				
				Toplam		116	100

2. Müzik öğretmen adaylarının ses kavramını açıklamada kullandıkları metaforlar hangi kategorilerde toplanmaktadır?

Araştırmanın bu bölümünde, müzik öğretmen adaylarının ses ile ilgili geliştirdikleri metaforların kaynakları detaylı olarak okunarak bu metaforlar benzerliklerine göre sınıflandırılmış ve toplam sekiz kategori altında toplanmıştır. Ancak geliştirilen bu 65 metafordan 58 tanesi tek bir kategori altında yer alırken, 7 tanesi ise 2, 3 veya 4 kategori altında yer almıştır. Örneğin öğretmen adayı 53 tarafından geliştirilen “renk” metaforu “Çeşitlilik içeren bir kavram olarak ses” kategorisinde yer alırken, öğretmen adayı 56 tarafından geliştirilen “renk” metaforu ise “Yapı ve özellik kavramları olarak ses” kategorisinde yer almıştır. Öğretmen adayları tarafından geliştirilen metaforların kategorilere göre dağılımı ve onları ile temsil eden öğretmen adayı sayısı ve yüzdeleri Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmen adayları tarafından geliştirilen metaforların kategorilere göre dağılımı, onları temsil eden öğretmen adayı sayısı ve yüzdesi

Kategoriler	Metafor sayısı (f)	Metafor Yüzdesi (%)	Öğretmen adayı sayısı (f)	Öğretmen adayı yüzdesi(%)
1 Kullanım kavramı olarak ses	17	22	27	23
2 Araç kavramı olarak ses	9	12	19	17
3 İhtiyaç gerektiren bir kavram olarak ses	10	13	17	15
4 Çeşitlilik içeren bir kavram olarak ses	10	13	16	14
5 Yapı ve özellik kavramları olarak ses	11	14	13	11
6 Mutluluk, huzur verici, tamamlayıcı bir kavram olarak ses	9	12	12	10
7 Çaba ve disiplin gerektiren bir kavram olarak ses	5	7	6	5
8 Sonsuz bir kavram olarak ses	5	7	6	5
Toplam	76	100	116	100

Kategori 1: Kullanım kavramı olarak ses

Bu kategoride 27 öğretmen adayı (%23) tarafından temsil edilen toplam 17 tane metafor yer almaktadır. Bu metaforlar ise şunlardır: “su” (5), “deniz” (4), “hayat” (3), “çiçek” (2), “ip” (1), “balon” (1), “asansör” (1), “davul” (1), “motor” (1), “kapalı kutu” (1), “ateş” (1), “sonsuzluk” (1), “enstrüman” (1), “tutku” (1), “ruh hali” (1), “hava” (1), “kitap” (1). Metaforlar incelendiğinde, bu metaforları geliştiren öğretmen adaylarının sesi kullanımına göre algıladıkları görülmektedir. Bu öğretmen adayları doğru ses üretme ve etkili, güzel kullanma davranışlarının gerekliliğini vurgulamışlardır. Aşağıda “Kullanım kavramı olarak ses” kategorisini oluşturan metaforları geliştiren öğretmen adaylarına ait cümlelere yer verilmiştir.

- “Ses ip gibidir, üzerinde dengeli yürümedikçe kontrol kaybolur.” (Öğretmen adayı 44, k.)
- “Ses balon gibidir, üfledikçe büyür, genişler çok kullanılırsa patlar.” (Öğretmen adayı 45, k.)
- “Ses kapalı kutu gibidir, doğru kullanmazsan kendini göstermez.” (Öğretmen adayı 52, k.)
- “Ses su gibidir, yayılamayacağı yer yoktur.” (Öğretmen adayı 98, k.)
- “Ses su gibidir, akar gider.” (Öğretmen adayı 96, k.)
- “Ses hayat gibidir, iyi değerlendirmek gerekir.” (Öğretmen adayı 84, k.)
- “Ses çiçek gibidir, iyi bakarsan gelişir güzelleşir.” (Öğretmen adayı 74, k.)
- “Ses deniz gibidir, dalgalanır.” (Öğretmen adayı 94, k.)

Kategori 2: Araç kavramı olarak ses

Bu kategoride 19 öğretmen adayı (%17) tarafından temsil edilen toplam 9 tane metafor yer almaktadır. Bu metaforlar ise şunlardır: “enstrüman” (8), “duygu” (3), “kılavuz” (2), “araç” (1), “kumanda” (1), “konuşma” (1), “cümle” (1), “uyarıcı” (1), “iletişim” (1). Metaforlar incelendiğinde, bu metaforları geliştiren öğretmen adaylarının sesi araç olarak algıladıkları görülmektedir. Bu öğretmen adayları sesin; müzik yapma, duygularını ifade etme, konuşma ve iletişim aracı olarak kullanılmasındaki önemini vurgulamışlardır. Aşağıda “Araç kavramı olarak ses” kat-

egorisini oluşturan metaforları geliştiren öğretmen adaylarına ait cümlelere yer verilmiştir.

- “Ses enstrüman gibidir, müzik yapmaya yarar.” (Öğretmen adayı 1, k.)
- “Ses enstrüman gibidir, en doğal müzik aracıdır.” (Öğretmen adayı 9, e.)
- “Ses duygu gibidir, hissettiklerimizin yansımadır.” (Öğretmen adayı 61, e.)
- “Ses kılavuz gibidir, bildiklerimizi aktarmaya yarar.” (Öğretmen adayı 29, k.)
- “Ses araç gibidir, iletişim kurmada etkilidir.” (Öğretmen adayı 55, k.)
- “Ses kumanda gibidir, topluluğu kontrol etmemizi sağlar.” (Öğretmen adayı 112, e.)
- “Ses konuşma gibidir, iletişim kurmaya yardımcı olur.” (Öğretmen adayı 11, k.)
- “Ses iletişim gibidir, anlaşmaya yarar.” (Öğretmen adayı 37, k.)

Kategori 3: İhtiyaç gerektiren bir kavram olarak ses

Bu kategoride 17 öğretmen adayı (%15) tarafından temsil edilen toplam 10 tane metafor yer almaktadır. Bu metaforlar ise şunlardır: “nefes” (5), “su” (2), “hava” (2), “para” (2), “orman” (1), “ruh” (1), “organ” (1), “güneş” (1), “aile” (1) “google” (1). Metaforlar incelendiğinde, bu metaforları geliştiren öğretmen adaylarının sesi ihtiyaç gerektiren bir kavram olarak algıladıkları görülmektedir. Bu öğretmen adayları sesi, yaşamak için gerekli olan, hayatın devamlılığı için ihtiyaç olduğuna ilişkin önemini vurgulamışlardır. Aşağıda “İhtiyaç gerektiren bir kavram olarak ses” kategorisini oluşturan metaforları geliştiren öğretmen adaylarına ait cümlelere yer verilmiştir.

- “Ses nefes gibidir, büyük ihtiyaçtır.” (Öğretmen adayı 85, k.)
- “Ses su gibidir, yaşam kaynağıdır.” (Öğretmen adayı 97, k.)
- “Ses hava gibidir, temel ihtiyaç kaynağıdır.” (Öğretmen adayı 60, k.)
- “Ses güneş gibidir, aydınlatır.” (Öğretmen adayı 68, e.)
- “Ses orman gibidir, yaşam kaynağıdır.” (Öğretmen adayı 90, e.)
- “Ses organ gibidir, hayati önem taşır.” (Öğretmen adayı 40, k.)

- “Ses ruh gibidir, o olmazsa bedenimiz eksik kalır.” (Öğretmen adayı 23, e.)
- “Ses aile gibidir, olmazsa olmazdır.” (Öğretmen adayı 24, e.)

Kategori 4: Çeşitlilik içeren bir kavram olarak ses

Bu kategoride 16 öğretmen adayı (%14) tarafından temsil edilen toplam 10 tane metafor yer almaktadır. Bu metaforlar ise şunlardır: “renk” (6), “karakter” (2), “kar tanesi” (1), “insan” (1), “harf” (1), “beş parmak” (1), “imza” (1), “tel” (1), “gökkuşaağı” (1) “mevsim” (1). Metaforlar incelendiğinde, bu metaforları geliştiren öğretmen adaylarının sesi çeşitlilik içeren bir kavram olarak algıladıkları görülmektedir. Bu öğretmen adayları sesin birbirinden farklı renk ve türde olmasına ilişkin önemini vurgulamışlardır. Aşağıda “Çeşitlilik gerektiren bir kavram olarak ses” kategorisini oluşturan metaforları geliştiren öğretmen adaylarına ait cümlelere yer verilmiştir.

- “Ses renk gibidir, çeşitleri vardır.” (Öğretmen adayı 53, k.)
- “Ses renk gibidir, farklı tonları vardır.” (Öğretmen adayı 57, k.)
- “Ses karakter gibidir, ayırteci özellikleri vardır.” (Öğretmen adayı 16, k.)
- “Ses kar tanesi gibidir, hepsi birbirinden farklıdır.” (Öğretmen adayı 106, e.)
- “Ses beş parmak gibidir, hepsi birbirinden farklıdır.” (Öğretmen adayı 38, e.)
- “Ses gökkuşaağı gibidir, her renk vardır.” (Öğretmen adayı 80, k.)

Kategori 5: Yapı ve özellik kavramları olarak ses

Bu kategoride 13 öğretmen adayı (%11) tarafından temsil edilen toplam 11 tane metafor yer almaktadır. Bu metaforlar ise şunlardır: “gitar teli” (2), “su” (2), “renk” (1), “titreşim” (1), “çiçek” (1), “iklim” (1), “matematik” (1), “dalga” (1), “gezegen” (1) “ışık hızı” (1), “ders” (1). Metaforlar incelendiğinde, bu metaforları geliştiren öğretmen adaylarının sesi, yapı ve özellikleri bakımından bir kavram olarak algıladıkları görülmektedir. Bu öğretmen adayları sesin oluşumuna, özelliklerine ve kalitesine göre önemini vurgulamışlardır. Aşağıda “Yapı ve özellik kavramları olarak

ses” kategorisini oluşturan metaforları geliştiren öğretmen adaylarına ait cümlelere yer verilmiştir.

- “Ses gitar teli gibidir, kaliteli olursa ortaya güzel şeyler çıkar.” (Öğretmen adayı 48, k.)
- “Ses su gibidir, kaynağı ne kadar temizse verimi o kadar güzeldir” (Öğretmen adayı 95, k.).
- “Ses titreşim gibidir, işitme organıyla duyulabilir.” (Öğretmen adayı 114, k.)
- “Ses matematik gibidir, her sesin frekansı vardır ve sayılarla ifade edilebilir.” (Öğretmen adayı 12, e.)
- “Ses dalga gibidir, titreşimden oluşarak yayılır.” (Öğretmen adayı 13, k.)
- “Ses ders gibidir, öğrenilecek çok konusu vardır.” (Öğretmen adayı 31, e.)

Kategori 6: Mutluluk, huzur verici, tamamlayıcı bir kavram olarak ses

Bu kategoride 12 öğretmen adayı (%10) tarafından temsil edilen toplam 9 tane metafor yer almaktadır. Bu metaforlar ise şunlardır: “doğa” (3), “su” (2), “sevgili” (1), “arkadaş” (1), “şarkı” (1), “toprak kokusu” (1), “aşk” (1), “kadife” (1), “kişilik” (1). Metaforlar incelendiğinde, bu metaforları geliştiren öğretmen adaylarının sesi mutluluk ve huzur verici, tamamlayıcı bir kavram olarak algıladıkları görülmektedir. Bu öğretmen adayları sesi, duyguları olumlu yönde etkileyen, hayatı anlamlı kılan ve tamamlayıcı olmasına ilişkin önemini vurgulamışlardır. Aşağıda “Mutluluk, huzur verici, tamamlayıcı bir kavram olarak ses” kategorisini oluşturan metaforları geliştiren öğretmen adaylarına ait cümlelere yer verilmiştir.

- “Ses doğa gibidir, duygularımızı harekete geçirir.” (Öğretmen adayı 70, k.)
- “Ses su gibidir, insanı rahatlatır, huzur verir.” (Öğretmen adayı 99, k.)
- “Ses sevgili gibidir, mutlu eder.” (Öğretmen adayı 34, k.)
- “Ses arkadaş gibidir, varlığı mutlu eder.” (Öğretmen adayı 33, k.)
- “Ses şarkı gibidir, dinledikçe rahatlatır.” (Öğretmen adayı 43, e.)

- “Ses aşk gibidir, hayatımıza anlam katar tamamlar.” (Öğretmen adayı 25, e.)

Kategori 7: Çaba ve disiplin gerektiren bir kavram olarak ses

Bu kategoride 6 öğretmen adayı (%5) tarafından temsil edilen toplam 5 tane metafor yer almaktadır. Bu metaforlar ise şunlardır: “spor” (2), “okyanus” (1), “kas” (1), “enstrüman” (1), “çiçek” (1). Metaforlar incelendiğinde, bu metaforları geliştiren öğretmen adaylarının sesi, geliştirilmesi için üzerinde disiplinle çalışılması gereken bir kavram olarak algıladıkları görülmektedir. Aşağıda “Çaba ve disiplin gerektiren bir kavram olarak ses” kategorisini oluşturan metaforları geliştiren öğretmen adaylarına ait cümlelere yer verilmiştir.

- “Ses spor gibidir, düzenli çalışıldığında vücudumuzu zinde tutar.” (Öğretmen adayı 14, k.)
- “Ses spor gibidir, kondisyon gerektirir.” (Öğretmen adayı 15, e.)
- “Ses okyanus gibidir, kıyıya varmak çok çaba gerektirir.” (Öğretmen adayı 110, e.)
- “Ses kas gibidir, çalıştıkça gelişir çalışmayı bırakırsak söner.” (Öğretmen adayı 27, k.)
- “Ses enstrüman gibidir, müzik yaparken disiplin gerektirir.” (Öğretmen adayı 4, k.)

Kategori 8: Sonsuz bir kavram olarak ses

Bu kategoride 6 öğretmen adayı (%5) tarafından temsil edilen toplam 5 tane metafor yer almaktadır. Bu metaforlar ise şunlardır: “hayat” (2), “deniz” (1), “uzay” (1), “kum” (1), “ağaç” (1). Metaforlar incelendiğinde, bu metaforları geliştiren öğretmen adaylarının sesi sonsuz bir kavram olarak algıladıkları görülmektedir. Bu öğretmen adayları sesi sonsuz, her varlığa özel ve tek olarak kullanılmasındaki önemini vurgulamışlardır. Aşağıda “Sonsuz bir kavram olarak ses” kategorisini oluşturan metaforları geliştiren öğretmen adaylarına ait cümlelere yer verilmiştir.

- “Ses hayat gibidir, eşsiz ve sonsuzdur.” (Öğretmen adayı 82, k.)
- “Ses deniz gibidir, uçsuz bucaksızdır.” (Öğretmen adayı 113, e.)
- “Ses uzay gibidir, sonsuzdur.” (Öğretmen adayı 62, e.)

- “*Ses kum gibidir, sonsuzdur.*” (Öğretmen adayı 50, e.)

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Müzik öğretmen adayları üniversite yaşamlarında edindikleri gözlem ve deneyimler ile öğrenme süreçlerinde olay ve olgulara karşı algılar geliştirir ve mesleki bakış açılarının temellerini oluştururlar. Bu açıdan bakıldığında, müzik öğretmen adaylarının geliştirdikleri algılar, mesleki hayatlarında kavramları nasıl aktaracakları ile ilgili fikir vererek, tutum ve bakış açılarını görmemize fırsat sunabilir.

Bu çalışmada müzik öğretmen adaylarının ses kavramına yönelik algıları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ses gibi karmaşık ya da soyut yapıdaki, disiplinlerarası kavramların öğretiminde doğru metaforların seçilmesi oldukça önemlidir. Çalışmada “ses” metaforu ortaya çıkan sonucu sınırlandırmamak adına “insan sesi” olarak belirtilmemiştir ancak müzik öğretmen adaylarının algılarında çoğunlukla “insan sesi” düşünülerek ilişkilendirildiği görülmektedir. Müzik öğretmen adaylarının ses kavramına ilişkin sahip oldukları algıları ortaya çıkarma amacına yönelik olarak gerçekleştirilen bu çalışmada ortaya çıkan 65 metafor 8 kategoride toplanmıştır. Bu kategorilerden kullanım kavramı olarak, araç kavramı olarak ve ihtiyaç gerektiren bir kavram olarak ses kategorileri, 65 öğretmen adayının (%54) zihinlerindeki ses imajının mesleki anlamda yansımaları temsil etmektedir. Bunları takiben sesi çeşitlilik içeren (%14), yapı ve özellik bakımından (%11), mutluluk, huzur verici, tamamlayıcı (%10), çaba ve disiplin gerektiren (%5), sonsuz bir kavram olarak (%5) anımsatan tamamlayıcı öğeler de dikkat çekmektedir.

Araştırmada tercih edilen bazı metafor ifadeleri (su, enstrüman, renk, hava) “çünkü...” kalıbının ardından yazılan gerekçelerle birlikte ele alındığında farklı kategoriler altında yer almıştır. Bu durum öğretmen adaylarının metaforlarında aynı kelimeyi kullanmalarına rağmen belirttikleri gerekçe kısmında içerik olarak kullandıkları metafor imgesinin farklı açılardan ele alınışından kaynaklanmaktadır. Kullanılan imgeler baz alınarak yapılacak bir kategorileştirme sürecinin içerik açısından hatalı olacağı düşünüldüğünden analiz süreci boyunca metafor imgesi ve gerekçesi birlikte ele alınmıştır.

Literatür taramasında müzik öğretmen adaylarının “ses” kavramına ilişkin metaforik algılarını ölçen bir araştırma sonucuna henüz rastlanmamıştır.

Müzik öğretmen adayları ses metaforunu en fazla (%9) “su” metaforuyla, ikinci sırada (%8) enstrüman metaforuyla, (%6) “renk” metaforuyla açıklamışlardır. Bu çalışmanın sonuçlarına göre tüm kategorilerde müzik öğretmen adaylarının sese karşı algılarının olumlu olduğu görülmektedir.

Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre müzik öğretmen adayları sesi ilk sırada kullanım kavramı olarak görmektedirler. Müzik öğretmen adayları sesin kullanımına ilişkin ürettikleri metaforlardaki çeşitlilik (%22) ve bu metaforlara katılım düzeyleri %23’tür. Bu kategori altında en sık ifade edilen metaforun “su” metaforu olduğu görülmektedir. Müzik öğretmen adaylarının müziksel öğrenim ve mesleki hayatları boyunca doğru ve sağlıklı bir ses kullanımı için ses eğitimi hayati önem taşır.

Ses eğitimi; diğer eğitim dalları içinde ayrıcalığı olan bir eğitimidir. Bazı ayrıntılar dışında somut olan bir yanı yok gibidir. Bir öğrenciye uygulandığında iyi sonuç veren bir yöntem, bir başka öğrencide aynı sonucu vermeyebilir. Bu nedenle ses eğitimi, pahalı bir dolma kalemle su üzerine yazılan yazıya benzetilebilir. Bazen yazı daha yazılmadan yok olur, bazen de akıllara durgunluk verecek bir şekilde sanki mermere yazılmışçasına suyun üzerinde kalabilir. Bu eğitim, bir takım alıştırmalar ve anlatımlar ile yürütülür. Bu da, öğretmenin anlatma, uyguladığı yöntem ve öğrenenin anlama yeteneğine bağlıdır. Somut olmayan bir takım anlatımları, öğrencinin öğretmenin düşündüğü şekilde anlaması ve algılaması gerekir (Davran 1997: 13). Bu düşünceden yola çıkıldığında müzik öğretmen adaylarının ürettikleri metaforların sesin kullanımına ilişkin birinci kategoriyi oluşturması ile ilgili olarak ses kullanımının hayatlarında önemli, öncelikli ve olumlu bir yere sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Erdoğan’ın (2008) bireysel ses eğitimi dersine giren öğretim görevlilerinin ses eğitiminde kullanılan soyut ve somut kavramlarla ilgili görüşlerinin yer aldığı araştırmasında, öğretim görevlileri, diğer derslere göre oldukça soyut olan ses eğitimi dersini daha somut bir hale getirebilmek için, basit ve anlaşılır örneklendirmeler yapmanın önemli olduğunu,

dinleme alışkanlığı kazandırılması ve bol bol pratik yapılması gerektiğini, yazılı, görsel ve işitsel materyallerin katkısının büyük olacağını belirtmişlerdir.

“Araç kavramı olarak ses” kategorisinde müzik öğretmen adaylarının enstrüman, duygu, kılavuz, araç, kumanda, konuşma, cümle, uyarıcı, iletişim metaforlarına yer verdikleri görülmektedir. Bu kategori altında en sık ifade edilen metaforun “enstrüman” metaforu olduğu ortaya çıkmıştır. Sesin çevremizle iletişim ve etkileşim kurmada ve bu yolla duygu ve düşüncelerimizi aktarmada taşıdığı araçsal işlevinin yanı sıra, şarkı söylemede ve dolayısıyla müzik öğretmen adayları için mesleki anlamda müziksel iletişim aracı olduğu görülmektedir. İnsan sesi de diğer çalgılar gibi bir müzik aracıdır ve müzik öğretmeni adaylarının meslek hayatları boyunca aktif olarak kullanacağı birincil enstrümandır. Dolayısıyla ses metaforunun araç kavramı olarak tekrar edilmesi müzik öğretmen adaylarının kavramsal algılarının beklenen düzeyde olduğunu göstermektedir.

“İhtiyaç gerektiren bir kavram olarak ses” kategorisinde müzik öğretmen adayları sesin temel ihtiyaçlardan farksız olduğunu, yaşamın devam etmesi için sesin önem teşkil ettiğini ortaya koymuştur. Tez ve Uygun (2016), ortaokul öğrencilerinin müzik dersine ilişkin algılarının incelendiği araştırmalarında, müzik dersinin temel ihtiyaç olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır. Ortaokullarda müzik dersleri, ‘öğrencinin dinleme, söyleme, çalma yoluyla müzik beğenisinin oluşması, gelişmesi ve müziğe yönelmesinde etkin işlevlere sahiptir’ düşüncesinden yola çıkılarak ses metaforunun müzik sanatının belli amaç ve yöntemlerle, belli bir güzellik anlayışıyla ifade edilmesinde katkısı olduğu ve müziğin yapıtaşısı olduğu söylenebilir. Ayrıca müzik eğitiminin genel kapsamında ses bir eğitim alanı olarak yer almaktadır.

Müzik öğretmen adayları “Çeşitlilik içeren bir kavram olarak ses” kategorisinde renk, karakter, kar tanesi, insan, harf, beş parmak, imza, tel, gökkuşağı, mevsim metaforlarına yer vermiştir. Müzik öğretmen adaylarının sese ilişkin algıları bu kategoride seslerin farklılık gösterdiğini, türlere ayrıldığını dolayısıyla insan seslerinin de kendi içerisinde sınıflandırıldığını ortaya koymuştur. Müzik yapmaya yarayan diğer çalgıların tek başına oluşturamadığı çeşitli renklerin tümünü içeren

insan sesi, kendine özgü teknik ve yöntemlerin yanı sıra, dilden aldığı güçle, etkinliğini daha da artırmıştır (Egüz, 1980: 1).

“Yapı ve özellik kavramları olarak ses” kategorisinde sesin yapısal özelliklerini niteleyen kavramlara yer verilmiştir. Müzik öğretmen adaylarının şarkı söylerken ve konuşurken oluşturduğu seslerin şiddeti, tınısı, süresi yani sesini doğru, etkili ve güzel kullanması sesin anatomik, müziksel ve fiziksel özelliklerini bilmesiyle ilişkilidir. Sesin oluşumunu, perdesini, genişliğini, tını özelliklerini, frekansını ve kalitesini tanımlayan özelliklere ait metaforik algılar ortaya çıkmıştır. Demirci ve Efe (2007) ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin ses konusu ile ilgili kavram yanlışlarını belirlemek amacıyla üç aşamalı bir test geliştirmiştir. Araştırma sonuçları öğrencilerin fen ve teknoloji derslerinde ses ve sesle ilintili kavramlar hakkındaki bilgilerinin eksik ya da bir çok kavram yanlışlığı olduğunu göstermiştir. Ses konusu kavram testinden elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin konu ile ilgili güçlükleri ve sahip oldukları kavram yanlışları öğrencilerin sesin oluşumu, sesin yayılması, sesin hızı, sesin yayıldığı ortam, sesin şiddeti, sesin yüksekliği, sesin tınısı, sesin yansımaları, sesin yankısı gibi sesin özelliklerinin yer aldığı konularda olduğu ortaya çıkmıştır. Öztürk ve Atalay (2012) sınıf ve fen bilgisi öğretmen adaylarına ses konusundaki kavram yanlışlarını belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmalarında sesin yayılması, doğası, sesin özellikleri konularını içeren 6 adet açık-uçlu sorudan oluşan bir anket uygulamışlardır. Öğretmen adaylarının sesin yayılması, sesin iletimi, sesin özelliklerine ilişkin kavram yanlışlarına sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Her iki araştırmanın konularında olduğu gibi bu çalışmanın beşinci kategorisi olan yapı ve özellik kavramı olarak ses kategorisinde belirtilen ses kalitesi, sesin şiddeti, sesin tınısı, sesin frekansı gibi sesin özellikleri ile ilgili metaforlar paralellik göstermektedir.

Müzik öğretmen adayları “Mutluluk, huzur verici, tamamlayıcı bir kavram olarak ses” kategorisinde sesin mutluluk ve huzur veren yönünün hayatımızı tamamlayarak anlam kattığına yönelik algıları metaforlar aracılığı ile tespit edilmiştir. Bu sonuca göre müzik öğretmen adaylarının, sesi eğitimsel ve mesleki yönünün dışında da algıladıkları söylenebilir. Umuzdaş ve Umuzdaş'ın (2013) sınıf öğretmenliği öğrencilerinin müzik dersine ilişkin algılarının metaforlar aracılığıyla belir-

lendiği araştırması sonucunda; eğlenceli, ihtiyaç duyulan, dinlendirici, geliştirici, çeşitlilik içeren, sevgi duyulan, farkındalık artırıcı, mutluluk verici, zevk verici, sıkıntı verici, motive edici, ifadeyi güçlendirici, ilgi çekici, işbirliği sağlayan, özgürlük verici, fırsat verici, heyecan verici, tekrar edilen kategorileri ortaya çıkmıştır. Bu çalışmanın mutluluk verici, dinlendirici yönleri ve aynı zamanda ihtiyaç gerektiren, çeşitlilik içeren kategorileri ile çalışmamızla benzerlik gösterdiği düşünülmektedir.

Diğer kategorilere kıyasla az sayıda da olsa “ses”, müzik öğretmen adayları tarafından çaba ve disiplin gerektiren bir kavram (%5) olarak algılanmıştır. Sesin eğitilme sürecinde, doğru yöntem ve tekniklerle kazandırılması gereken davranışların planlı- programlı olarak uygulanması gerektiği ses eğitimi sürecinin disiplin gerektirdiği müzik öğretmen adayları tarafından metaforlar yoluyla ortaya konmuştur. Koca'nın (2012) okul öncesi öğretmen adaylarının müzik öğrenme kavramı hakkındaki metaforik algılarını incelediği araştırmasında öğrencilerin müzik öğrenmenin sabır, çaba, disiplin ve süreç gerektirdiği, hoş, bilgi ve mutluluk verdiği, güzel bir süreç olduğu ve sürprizlerle dolu olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırma sonuçlarına göre müzik eğitiminin içeriksel açıdan genel kapsamında bulunan ses eğitimi ile (Töreyn, 2008); müziğin sevgi ve mutluluk veren, eğlenceli, çaba gerektiren, ihtiyaç duyulan, çeşitlilik içeren gibi kategorilerin bu çalışmayla paralellik gösterdiği görülmektedir.

“Sonsuz bir kavram olarak ses” kategorisine göre müzik öğretmen adaylarının algılarında evrende sesin sürekli olduğu ve her varlığın kendine özgü bir sese sahip olduğu sonsuz, uçsuz bucaksız ve eşsiz kavramları ile ilişkilendirilerek ortaya konmuştur.

Bu çalışmada sese ilişkin üretilen metaforların olumlu nitelikler taşıyor olması, ses kavramının farklı yönlerine vurgu yapılması ve sesin çoğunlukla insan sesi ile ilişkilendirilmesi müzik öğretmen adaylarının yaşantısında sesin mesleki anlamda önemli bir yer kapladığına işaret etmektedir. Bu sonuçlar metaforun müzik öğretmen adaylarının ses kavramına ilişkin algılarını ortaya çıkarmada ve açıklamada güçlü bir araştırma aracı olarak kullanılabileceği sonucunu ortaya koymuştur.

Müzik eğitiminin içeriğini oluşturan en temel disiplinlerden biri sestir. Bu nedenle müzik öğretmen adaylarının ses ile ilgili imajlarının iyi planlanmış öğretim süreciyle desteklenmesi önemlidir. Gerek insan sesi

üzerine gerekse genel anlamda ses olgusunu anlamaya dönük imkan ve ortamların sunulmasının müzik öğretmen adaylarının eğitim süreçleri ve mesleki hayatlarında kavram yanılgılarının yaşanmasını ortadan kaldırmaya yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Müzik öğretmen adaylarının ses kavramına ve bu kavramın öğretime ilişkin görüşleri farklı nitel araştırmalarla da belirlenebilir. Ses ile ilgili metaforların cinsiyet, anadal çalgı, vb değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığının belirlenmesine yönelik çalışmalar yapılabilir. Bunun yanı sıra Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin ve ortaöğretim müzik öğretmenlerinin ses kavramına ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik araştırmalar gerçekleştirilebilir. Araştırmacılar tarafından, öğretmenlerin ses kavramının öğretiminde kullanmaları için bilgi ağırlıklı etkinlikler geliştirilebilir. Ses kavramına ve öğretime ilişkin farklı uygulamalarla araştırmalar yapılabilir.

Metaforlardan yararlanılarak özellikle soyut ve kavram yanılgılarının yoğun yaşandığı müziksel kavramlara yönelik çalışmaların yapılmasının da önemli olduğu öngörülmektedir.

EXTENDED ABSTRACT

Metaphors of Music Teacher Candidates Related to the Concept of “Voice”

*

Nilay Özaydın

Necmettin Erbakan University

This research is important in terms of determining the metaphors of music teacher candidates about the concept of voice and revealing their perceptions about voice. This study aims to determine the pre-service music teachers' perceptions about the concept of voice through metaphors, and the answers to the following questions were sought:

1. What kind of metaphors did music teacher candidates use to explain the concept of voice?
2. In which categories are metaphors used by music teacher candidates to explain the concept of voice?

Methodology

In this study, phenomenology, which is one of the qualitative research methods, was used. The phenomenology pattern focuses on cases that we are aware of but do not have in-depth and detailed understanding of. Phenomenology provides a suitable research base for studies that aim to explore the phenomenon that are not completely unfamiliar to us but we still cannot fully understand. (Yıldırım and Şimşek, 2008). In this direction, the perceptions of music teacher candidates about the concept of voice were revealed and interpreted.

The study group consisted of a total of 126 music teacher candidates studying in the education faculty of a state university in the region of Central Anatolia in the 2018-2019 academic year. 74 (59%) of the participants were female and 52 (41%) were male. The mean age was 20.6 (18-24). In this qualitative study, the participants were asked to complete the

following sentence: “*voice is like ... because...*”. They were also expected to explain the reason of why they used that metaphor.

When the metaphors developed by the pre-service music teachers were analysed in the first phase, the appropriate and inadequate metaphors were determined. A total of 10 metaphors, which were identified more than once and had no significant relationship between their target and source, were eliminated and excluded. The remaining appropriate metaphors were coded to form a list. The sources of the metaphors developed by the pre-service music teachers were read in detail and these metaphors were classified according to their similarities and categories were formed. In the second phase, the sources of the metaphors developed by the pre-service music teachers were examined in detail and these metaphors were classified according to their similarities and categories were formed. In the third phase, the validity and reliability of the study was ensured. To ensure the reliability of the study, the data were analyzed first by the researcher and then by an expert professor and metaphors and categories were determined. In the last phase, the final forms of the metaphors and the categories representing them were formed, and the percentage and frequency values were calculated by converting metaphor recurrences into quantitative data. Finally, the interpretation of the data was made based on these phases.

Findings

The findings demonstrated that 126 pre-service teachers developed 65 metaphors. 50 of these metaphors are represented by only one pre-service teacher. The number of pre-service teachers representing the remaining 15 metaphors is approximately 1.8. The top five metaphors are water ($f = 11, 9\%$), instrument ($f = 10, 8\%$), colour ($f = 7, 6\%$), breath ($f = 5, 4\%$) and sea ($f = 5, 4\%$).

Pre-service teachers associated 7 metaphors with living beings and 58 metaphors with inanimate beings. Of the 7 metaphors associated with living beings, 3 were human, 4 were plant, and 10 of the 58 metaphors associated with inanimate beings were linked with abstract concepts and 48 with concrete concepts.

The sources of the metaphors developed by the pre-service music teachers have been examined in detail and these metaphors have been classified according to their similarities and classified under a total of eight categories. However, 58 of these 65 metaphors were developed under one category, while 7 of them were under 2, 3 or 4 categories. For example, the “colour” metaphor developed by the 53rd pre-service teacher was included in the category of voice as a concept of diversity, while the “colour” metaphor developed by the 56th pre-service teacher was involved in the category of voice as structure and feature concepts. The categories identified are as follows; voice as a concept of use, voice as a means, voice as a concept of need, and voice as a concept of diversity, voice as a concept of structure and feature, voice as a concept of happiness and peace, voice as an eternal concept, and finally voice as a concept that requires effort and discipline.

Conclusion

In this study, it has been tried to reveal the perceptions of music teacher candidates about the concept of voice. Deciding on the right metaphors is very important in teaching interdisciplinary concepts with a complex or abstract structure such as voice. In the study, the “voice” metaphor was not referred at first as “human voice” in order not to limit the range and diversity of possible responses by the participants; however, it was mostly associated with “human voice” in the perceptions of music teacher candidates. When the preferred metaphor expressions (water, instrument, colour, air) in the study are considered with the reasons written in the sentence, some of them fall under different categories. Since a categorization process based on the images used is thought to be inaccurate in terms of content, the metaphor image and its rationale were handled together.

In the literature review, there exists no study that measures the metaphoric perceptions of music teacher candidates about the concept of “voice”.

Music teacher candidates explained the concept of voice with water at 9% as the first rank, and in the second place with 8% instrument metaphor, and 6% colour metaphor. According to the results of this study, it

is seen that pre-service music teachers' perceptions against voice are positive in all categories. The results of the research implicate that metaphors can be used as a powerful research tool in revealing and explaining the perceptions of music teacher candidates about the concept of voice.

Kaynakça / References

- Acay-Sözbir, S. ve Çamlıbel-Çakmak, Ö. (2016). Okul öncesi öğretmen adaylarının “müzik” kavramına ilişkin metaforik algıları. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 42, 269-282.
- Akyolcu, M.C. ve Gülyaşar, T. (1990). *Sesin fiziksel özellikleri*, Otolaren-golojide ve Sanat Dallarında Disfoniler İnternasyonel Sempozyumu, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Kulak-Burun-Boğaz Kliniği, İstanbul, s.2
- Babacan, E. (2014). AGSL öğrencilerinin müzik kavramına ilişkin algıları: metafor analizi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 124-132.
- Çevik, S. (1999). *Koro eğitimi yönetimi ve teknikleri*. Ankara: Yurtrenkleri Yayınevi.
- Davran, Y. (1997). *Şarkı söyleme sanatının öyküsü*. Ankara: Önder Matbaacılık.
- Deant-Read, C.H. ve Szokolszky, A. (1993). Where do metaphors come from? *Metaphor and Symbolic Activity*, 8(3), 227-242.
- Demirci, N. ve Efe, S. (2007). İlköğretim öğrencilerinin ses konusundaki kavram yanılgılarının belirlenmesi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)*, 1(1), 23-56.
- Egüz, S. (1980). *Toplu ses eğitimi 1*. Ankara: Ayyıldız Matbaası.
- Erdoğan, S. (2008). *Ses eğitiminde terminoloji ve temel kavramlar bazında öğrenci yeterliliklerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Eren, B. (2018). Özel eğitim öğretmeni adaylarının “müzik” kavramına ilişkin metaforik algıları. *Turkish Studies Educational Sciences*, 13/19(Summer 2018), 697-716.
- Fugoin C. (1992). *Fonksiyonel disfoni*. Ses ve Ses Bozuklukları Konferanslar Dizisi, Haseki Hastanesi, İstanbul.

- Helvacı, A. (2003). *Ses eğitiminde register ve rezonans bölgelerinin kullanım özelliklerinin ses kalitesine yansımaları*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi. Ankara.
- Kalyoncu, R. (2012). Görsel sanatlar öğretmeni adaylarının “öğretmenlik” kavramına ilişkin metaforları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(20), 471-484.
- Koca, Ş. (2012). The pre-school teacher candidates’ metaphorical thinking about the concept of music learning. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 47, 1485-1489.
- Martinez, M.A., Saulea, N. ve Huber, G.L. (2001). Metaphors as blueprints of thinking about teaching and learning. *Teaching and Teacher Education*, 17(8), 965-977.
- Marshall, J. (2010). Five ways to integrate: using strategies from contemporary art. *Art Education*, 63(3), 13-19.
- Mentiş-Köksoy, A. (2015). Primary school teacher candidates’ perceptions related to the concept of music. *International Review of Social Sciences and Humanities*, 9(2), 9-15.
- Miles, M.B. ve Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. (2nd Edition). Calif.: SAGE Publications.
- Miller, S. (1987). Some comments on the utility of metaphors for educational theory and practice. *Educational Theory*, 37, 219-227.
- Gerçeker, M., Yorulmaz, İ. ve Ural, A. (2000). Ses ve konuşma. *K.B.B. ve Baş Boyun Cerrahisi Dergisi*, 8(1), 71-78.
- Moneson L. (1992). *Disfonik hastanın psikolojisi*. Ses ve Ses Bozuklukları Konferanslar Dizisi, Haseki Hastanesi, İstanbul.
- Özkul, M.K. (2013). Müzik metaforları. *1.uluslararası müzik araştırmaları sempozyumu “müzik ve kültürel doku” içinde* (312-320). Trabzon,
- Öztürk, N. ve Atalay, N. (2012). Öğretmen adaylarının ses konusundaki kavram yanlışlarının incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 43-58.
- Saban, A. (2004). Prospective classroom teachers’ metaphorical images of selves and comparing them to those they have of their elementary and cooperating teachers. *International Journal of Educational Development*, 24, 617-635.

- Saban, A., Koçbeker, B.N. ve Saban, A. (2006). Öğretmen adaylarının öğretmen kavramına ilişkin algılarının metafor analizi yoluyla incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 6(2), 461-522.
- Tez, İ. ve Aydın-Uygun, M. (2016). Ortaokul öğrencilerinin müzik dersi ve müzik öğretmenine ilişkin algılarının metaforik analizi, *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 417-455.
- TDK. (1992). *Türkçe sözlük*, Yeni Baskı. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Kurumu.
- Töreyn, A.M. (2008). *Ses eğitimi, temel kavramlar, ilkeler, yöntemler*. Ankara: Sözkese Matbaacılık.
- Umuzdaş, S. ve Umuzdaş, M.S. (2013). Sınıf öğretmenliği öğrencilerinin müzik dersine ilişkin algılarının metafor yoluyla belirlenmesi. *International Journal of Human Sciences*, 10(1), 719-729.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Özaydın, N. (2019). Müzik öğretmen adaylarının “ses” kavramına ilişkin metaforları. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 13(19), 332-358. DOI: 10.26466/opus.595393